

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради НУБіП України
від 23.09.2025 р., протокол № 2

**Політика відкритої науки в
Національному університеті біоресурсів і
природокористування України**

Київ – 2025

Відкрита наука – це концепція, що ґрунтується на принципах доступності, прозорості, співпраці та відтворюваності наукових досліджень. Реалізація цієї концепції визначається зусиллями дослідників, урядів, агентств, що фінансують дослідження, або самої наукової спільноти, спрямованими на те, щоб зробити основні результати досліджень, що фінансуються з державного бюджету (публікації та дослідницькі дані), публічно доступними в цифровому форматі без обмежень або з мінімальними обмеженнями як засіб прискорення досліджень та сприяння інноваціям.

Державна політика відкритої науки в Україні спрямована на забезпечення утвердження принципів відкритості до наукових та освітніх даних, надання максимально можливого доступу вченим, освітянам, інноваторам, промисловцям, іншим заінтересованим сторонам до дослідницьких інфраструктур, публікацій та даних, створення умови для забезпечення рівних можливостей та рівного доступу жінок та чоловіків в науці.

Національний університет біоресурсів і природокористування України (далі – Університет), у відповідності до світових та європейських ініціатив ([UNESCO Recommendation on Open Science](#), [Recommendation of the Council concerning Access to Research Data from Public Funding EOSC](#), [Making Open Science a Reality](#), Директива (ЄС) 2019/1024 Європейського Парламенту і Ради від 20 червня 2019 року про відкриті дані та повторне використання інформації державного сектору, [Council Recommendation \(EU\) 2021/2122 of 26 November 2021 on a Pact for Research and Innovation in Europe](#), [COMMISSION RECOMMENDATION \(EU\) 2018/790 of 25 April 2018 on access to and preservation of scientific information](#), Угода між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програмі з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021–2025), комплементарній до Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» (Угоду ратифіковано Законом № 2233-IX від 03.05.2022), [Plan S](#), проєкт «[Open Science for Ukrainian Higher Education System](#)»), **приймає Політику відкритої науки** з метою підвищення якості досліджень, академічної доброчесності, наукової співпраці та соціального впливу науки.

1. Загальні положення

1.1. Політика відкритої науки в Університеті (далі – Політика) визначає принципи, напрями, цілі та механізми впровадження відкритої науки у науково-дослідній, освітній та інноваційній діяльності Університету з метою відбудови України, формування продовольчої безпеки держави.

Політика виступає дієвим інструментом досягнення Цілей Сталого Розвитку, зокрема сприяє розвитку сталої аграрної системи та забезпеченню продовольчої безпеки (Ціль 2 «Подолання голоду»), гарантує рівний доступ до якісної освіти (Ціль 4 «Якісна освіта»), сприяє інноваціям і розвитку наукової інфраструктури (Ціль 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура»), підтримує дії щодо пом'якшення наслідків зміни клімату (Ціль 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату») і збереження природних екосистем (Ціль 15 «Захист і відновлення екосистем суші»), вона сприяє розвитку міжнародного партнерства у сфері науки та обміну знаннями (Ціль 17 «Партнерство заради сталого розвитку»).

1.2. Політика Університету спрямована на забезпечення відкритого доступу до результатів наукових досліджень, проведених за участю або за підтримки Університету, з метою підвищення прозорості, ефективності, інклюзивності, а також інтеграції України в Європейський й світовий дослідницький простір.

1.3. Університет визнає відкриту науку як ключову складову сучасної наукової практики, що сприяє розвитку наукової співпраці, впровадженню інновацій у сільському господарстві, агроєкології, лісовому господарстві, ветеринарній медицині, харчових технологіях, інженерії, гуманітарних науках та суспільних науках, інформатиці тощо.

1.4. Відкрита наука у цій Політиці охоплює:

відкритий доступ до наукових публікацій;

відкриті дослідницькі дані;

відкрити інфраструктуру;

відкрити освіту;

відкрити громадянську науку;

відкрити наукову комунікацію.

1.5. Університет визнає, що результати досліджень, особливо ті, що здійснюються за рахунок державного бюджету або міжнародної донорської допомоги, мають бути публічно доступними, якщо інше не суперечить

вимогам законодавства щодо інтелектуальної власності, комерційної таємниці, умовам конфіденційності та забезпечення національної безпеки.

1.6. Політика відповідає національному та міжнародному законодавству, включаючи: Закон України «[Про наукову і науково-технічну діяльність](#)»; Закон України «[Про вищу освіту](#)»; «[Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки](#)», схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р; «[Національний план щодо відкритої науки](#)», схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8.10.2022 № 892-р; [Положення про Національний репозитарій академічних текстів](#), затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 541; [UNESCO Recommendation on Open Science](#), [EU's open science policy](#) тощо, а також враховує інтереси наукової спільноти, громадських організацій та стейкхолдерів.

1.7. Політика діє у межах нормативно-правового поля України та з урахуванням внутрішніх документів Університету (Статуту, Положень, наказів, розпоряджень тощо).

1.8. Політика поширюється на всіх співробітників, студентів, аспірантів, докторантів, партнерів університету та виконавців наукових проєктів, які залучені до досліджень із використанням коштів державного бюджету, ресурсів НУБіП України або в межах фінансування, адміністрованого університетом.

2. Цілі політики відкритої науки в Університеті

2.1 Основною метою політики відкритої науки є формування відкритого наукового середовища в Університеті шляхом забезпечення відкритого доступу до наукових публікацій, дослідницьких даних, відкритих освітніх ресурсів, сприяння відкритому обміну знаннями, підвищення якості наукових досліджень і освітніх послуг, інтеграції до Європейського відкритого наукового простору (EOSC), формування культури відкритої, відповідальної та інклюзивної науки.

2.2 Конкретні цілі політики включають:

забезпечення відкритого доступу до наукових публікацій, дослідницьких даних, навчальних матеріалів, що створюються в Університеті, з акцентом на його профіль, та прикладні дослідження з дотриманням авторських прав та етичних норм;

створення та розвиток цифрової інфраструктури інституційного репозитарію, відкритих журналів, баз даних тощо для поширення результатів наукової діяльності;

сприяння участі науковців і студентів в ініціативах відкритої науки, зокрема у відкритому рецензуванні, спільному створенні знань, відкритому кодуванні та використанні відкритих ліцензій;

підвищення прозорості, достовірності та повторюваності досліджень через застосування принципів відкритої наукової методології та управління дослідницькими даними;

залучення суспільства до науки шляхом розвитку громадянської науки, відкритих лекцій, публічних обговорень і партнерства з фермерськими господарствами, агропідприємствами, місцевими громадами, органами влади та громадськості;

інтеграція Університету у міжнародні дослідницькі мережі відкритої науки та сприяння академічній мобільності.

3. Реалізація принципів політики відкритої науки в Університеті

Політика базується на таких ключових принципах:

відкритість – забезпечення максимального доступу до результатів наукової діяльності, включаючи публікації, дані, методики, програмне забезпечення з урахуванням обмежень, пов'язаних з безпекою, етикою та інтелектуальною власністю;

прозорість – забезпечення чіткого документування та доступності процесів проведення досліджень, що сприяє підвищенню довіри до результатів наукової роботи, особливо в прикладних аграрних дослідженнях;

відповідальність і академічна доброчесність – необхідність дотримання норм академічної етики, авторських прав, належне цитування, недопущення плагіату та сфальсифікованих даних у відкритих ресурсах;

доступність – рівний доступ до наукової інформації для всіх учасників освітнього процесу, незалежно від їх статусу, місцезнаходження або технічних можливостей. Наукові результати мають бути представлені у форматах, що дозволяють їх легке виявлення, завантаження, аналіз та повторне використання (зокрема в освітніх та практичних цілях в аграрній галузі);

інклюзивність – залучення до наукової діяльності широкого кола стейкхолдерів: студентів, фермерів, місцевих громад, громадських організацій, представників малого й середнього бізнесу;

сталість і довгострокове збереження – гарантування збереження відкритих наукових матеріалів, метаданих і цифрових об'єктів в довготривалій перспективі;

співпраця – розвиток відкритої міждисциплінарної та міжнародної наукової взаємодії, особливо в рамках спільних проєктів із питань продовольчої безпеки, кліматичних змін, охорони довкілля, сталого агропромислового виробництва. Сприяння відкритій співпраці між дослідницькими університетами, установами аграрної освіти і науки, галузевими асоціаціями, органами державної влади та міжнародними партнерами.

4. Напрями реалізації політики відкритої науки в Університеті

4.1. Поширення наукових публікацій у відкритому доступі.

Університет забезпечує відкритий доступ до публікацій, створених його науковцями шляхом:

розміщення матеріалів в інституційному репозиторії (DGLibrary - [Цифрова бібліотека НУБіП України](#));

підтримка видання університетських журналів відкритого доступу;

заохочення публікацій у виданнях з відкритим доступом, зокрема в журналах, що індексуються у базах Scopus, Web of Science, DOAJ;

архівування наукових праць (статей, тез конференцій, монографій) в інституційному репозитарії Університету;

надання відкритого доступу до результатів дисертаційних досліджень та кваліфікаційних робіт.

4.2. Інституційний репозитарій.

Забезпечення постійного оновлення цифрового репозитарію Університету на базі програмного забезпечення DSpace. Репозитарій містить публікації науково-педагогічних працівників, студентів, аспірантів, звіти про дослідження, дані навчальних матеріалів. Здійснення підтримки метаданих відповідно до міжнародних стандартів.

4.3. Відкриті дослідницькі дані.

Розміщення у відкритому доступі даних, що були отримані в результаті наукових досліджень. Дані повинні відповідати принципам FAIR:

знаходження (Findable);

доступність (Accessible);

сумісність (Interoperable);

придатність для повторного використання (Reusable).

Можливість використання національних і міжнародних репозитаріїв для дослідницьких даних, якщо немає юридичних обмежень.

Практичні вказівки стосовно організації процесу управління науковими (дослідницькими) даними з метою забезпечення їх зберігання, пошуку, доступу до них та їх повторного використання викладені в «[Методичних рекомендаціях МОН України щодо управління науковими даними](#) для закладів вищої освіти та наукових установ у частині визначення механізмів збереження та повторного використання наукових даних».

4.4. Інфраструктура відкритої науки в Університеті.

Інфраструктура відкритої науки в Університеті включає цифрові платформи, сервіси та організаційні механізми, які забезпечують зберігання, поширення та повторне використання результатів досліджень. Вона охоплює інституційний репозитарій, використання міжнародних ідентифікаторів (ORCID, DOI), хмарні сервіси, інструменти для управління даними (DMP), сервіси перевірки академічної доброчесності, а також участь у глобальних ініціативах (EOSC, OpenAIRE, GO FAIR). Інфраструктура підтримує прозорість, доступність і сталий розвиток наукової діяльності в Університеті.

4.5. Підтримка освітнього процесу.

Університет визнає критичну роль людського капіталу в успішній реалізації принципів відкритої науки. Університет зобов'язується підтримувати розвиток знань, навичок і компетентностей усіх учасників освітнього та наукового процесу, необхідних для ефективного управління, повторного використання та поширення дослідницьких даних, публікацій і цифрових об'єктів.

З цією метою університет підтримує:

розвиток базової компетентності у всіх дослідників та здобувачів вищої освіти для належного управління та повторного використання дослідницьких даних та інших цифрових об'єктів, що мають значення для досліджень;

підготовку спеціалізованого персоналу менеджерів з управління даними з досвідом управління дослідницькими даними, а також інженерів-програмістів для досліджень;

розвиток команд дослідників з передовими (наприклад, докторським ступенем) навичками досліджень та аналізу даних, що відповідають потребам конкретної дисципліни;

покращення розуміння відповідними політиками та персоналом з управління дослідженнями підходів до ефективного управління дослідницькими даними та іншими цифровими об'єктами, що стосуються досліджень, а також, за необхідності, навчання для виконання їхньої ролі;

постійне набуття громадськістю навичок обробки даних, щоб вони могли ефективно використовувати дослідницькі дані.

навчання упродовж життя та перепідготовку, де це необхідно, зокрема шляхом розробки та надання відкритих освітніх ресурсів та онлайн-навчання, а також забезпечення достатньої кількості якісних цифрових навчальних ресурсів у відкритому доступі, щоб інші тренери могли їх повторно використовувати;

інклюзивність та різноманітність в управлінні даними та програмним забезпеченням, а також навчання цифровим навичкам для досліджень;

підвищення обізнаності про потенційну упередженість у наборах даних та результуючих аналізах, а також оприлюднення ефективних підходів до зменшення такої упередженості;

залучення, де це доречно, приватного сектору до створення стійких навчальних ресурсів, зокрема до розробки та співфінансування відповідних програм;

привабливі кар'єрні шляхи для фахівців з обробки даних та інженерів-програмістів у рамках досліджень та інновацій, що фінансуються державою, включаючи поєднання роботи в приватному секторі;

визнання та винагороду персоналу з навичками управління даними та розробки програмного забезпечення як високої доданої вартості для досліджень та інноваційних проєктів, що фінансуються з державного бюджету.

4.6. Роль структурних підрозділів Університету та учасників освітнього процесу у реалізації Політики.

Реалізація Політики в колективі ґрунтується на активній залученості всіх учасників академічної спільноти – 99 кафедр, 16 факультетів / ННІ, наукових підрозділів, науково-педагогічних / наукових працівників та здобувачів освіти. Кожна категорія виконує специфічні функції відповідно до своєї ролі у забезпеченні відкритості, прозорості та академічної доброчесності.

Кафедра впроваджує принципи відкритої науки у навчальний процес та наукову діяльність, сприяє поширенню результатів досліджень викладачів та студентів через відкриті репозитарії. Вона організовує відкриті наукові заходи, такі як семінари, конференції та вебінари, забезпечує дотримання академічної

добročесності у публікаційній діяльності та підтримує використання відкритих освітніх ресурсів у викладанні.

Факультет / навчально-науковий інститут координує реалізацію Політики на своєму рівні, забезпечує інтеграцію відкритої науки в освітні програми, сприяє розвитку відповідної інфраструктури (зокрема електронних архівів, підтримки планів управління даними, присвоєння DOI тощо). Він також забезпечує підвищення кваліфікації викладачів з питань відкритої науки та здійснює моніторинг відкритості публікацій і дослідницьких даних кафедр.

Науково-педагогічний / науковий працівник використовує відкриті дані та ресурси у викладанні й дослідженнях, забезпечує відкритий доступ до результатів своєї наукової діяльності через репозитарії та відкриті наукові журнали. Він формує у студентів навички відкритого наукового мислення, використовує інструменти для управління дослідницькими даними відповідно до принципів FAIR, а також підтримує актуальні профілі у міжнародних ідентифікаторах науковця, зокрема ORCID, Google Scholar, ResearchGate.

Студенти, аспіранти або докторанти ознайомлюються з принципами відкритої науки в рамках освітнього процесу та виконання дослідницької складової, дотримуються стандартів відкритості за виконання курсових, дипломних, дисертаційних робіт, надають перевагу публікації результатів своїх досліджень у відкритому доступі, долучаються до громадянських наукових ініціатив та володіють базовими навичками управління дослідницькими даними у відкритому середовищі.

4.7. Відповідальність, власність та управління.

Університет визнає важливість чіткого розмежування відповідальності, визначення прав власності та забезпечення ефективного управління доступом до дослідницьких даних та інших цифрових об'єктів, створених за рахунок публічного фінансування.

У межах впровадження принципів відкритої науки Університет:

забезпечує узгодженість практик управління дослідницькими даними, залучаючи наукові спільноти, структурні підрозділи, адміністраторів репозиторіїв, спонсорів, науковців і студентів до формування відповідального ставлення до даних, їх захисту, повторного використання та належного збереження (підтримуються як базові, так і передові навички управління даними в освітніх програмах, наукових проєктах і внутрішніх регламентах);

сприяє розробці і застосуванню належної правової моделі власності та доступу до даних, що виникають у результаті державно-приватного

партнерства (підкреслюється пріоритет відкритості результатів, отриманих за публічні кошти, з одночасним дотриманням прав інтелектуальної власності, договірних умов і законних інтересів усіх учасників);

стимулює використання новітніх підходів до аналізу дослідницьких даних, зокрема штучного інтелекту (AI), технологій обробки великих даних (Big Data), текстового та візуального аналізу, розпізнавання закономірностей тощо (забезпечується правомірність таких процесів відповідно до національного та міжнародного законодавства);

вимагає від усіх підрозділів, які зберігають або генерують дослідницькі дані, включати метадані, повну і прозору інформацію про умови ліцензування, авторські права, чутливість даних та можливості їх повторного використання (це положення є обов'язковим при поданні матеріалів у відкриті архіви, репозитарії тощо);

заохочує використання відкритих ліцензій, таких як Creative Commons, GNU, MIT тощо, у публікаціях, програмному забезпеченні, навчальних матеріалах, базах даних та інших цифрових об'єктах, що створені в межах освітніх і наукових ініціатив університету.

4.8. Громадянська наука.

Підтримка ініціатив, що залучають громадськість до досліджень, а також поширення результатів досліджень у доступній формі для використання у освітньому середовищі та громадських проєктах.

4.9. Міжнародне співробітництво та інтеграція.

Всебічне сприяння участі науковців Університету у міжнародних проєктах, що підтримують відкриту науку (Horizon Europe, Erasmus+, COST та ін.), співпраця з платформами [OpenAIRE](#), [AGRIS](#), [GO FAIR](#) та розвиток міжнародного партнерства. З цією метою Університет:

узгоджує політики відкритої науки з міжнародними стандартами та визначеннями, розробленими професійними організаціями та міжурядовими платформами;

підтримує участь науковців і фахівців університету в робочих групах, проєктах та форумах, які сприяють формуванню загальних підходів до сертифікації, безпеки та етики управління даними, у тому числі щодо доступу до чутливої чи персоналізованої інформації;

у процесі створення та модернізації дослідницької інфраструктури враховує міжнародний ландшафт даних, включаючи ініціативи з

міждержавного репозитарного зберігання, спільного використання сервісів метаданих, підтримки DOI, ORCID, DMP, FAIR-принципів;

сприяє формуванню висококваліфікованої цифрової дослідницької спільноти через міжнародні освітні програми, академічну мобільність, обмін кращими практиками, навчальними ресурсами та модулями з відкритої науки, з урахуванням специфіки національного контексту.

У питаннях обігу конфіденційних дослідницьких даних, зокрема персональних, співпрацює з відповідними структурами щодо:

вивчення взаємодії правових і етичних режимів, які регулюють транскордонний обіг даних, із забезпеченням прав і безпеки зацікавлених сторін;

розробки інструментів оцінки рівня чутливості дослідницьких даних, створення критеріїв сертифікації інституцій та дослідників, які матимуть доступ до таких даних;

впровадження технологічних стандартів та процедур для безпечного віддаленого доступу до дослідницької інформації, що зберігається в різних юрисдикціях.

5. Прикінцеві положення

5.1. Ця Політика є відкритим документом, що встановлює стратегічні напрямки розвитку відкритої науки в Університеті.

5.2. У разі змін у національному законодавстві України, міжнародних зобов'язаннях та технологічних змін у сфері відкритої науки, положення цієї Політики можуть бути переглянуті та оновлені за рішенням вченої ради Університету.

5.3. Університет зобов'язується забезпечити необхідні ресурси та сприяти культурі відкритої науки для досягнення стратегічних цілей Сталого Розвитку та інновацій.

5.4. Координацію впровадження, моніторинг виконання та методичний супровід Політики відкритої науки в Університеті здійснює науково-дослідна частина як відповідальний структурний підрозділ, у взаємодії з іншими службами, факультетами, навчально-науковими інститутами, науковими підрозділами, іншими структурними підрозділами Університету та міжнародними партнерами.

5.5. Зміни та доповнення до цієї Політики вносяться рішенням вченої ради Університету у встановленому порядку.